ANDHRA SREEBHASHYA.

ఆంధ్రశ్రీభాష్యము.

భగవద్రామానుజాచార్యులవారిచే
బోధాయనవృత్త్యనుసారముగా రచియింపఁబడిన
బ్రహ్మసూత్రభాష్యము.

హానరెబిల్ శ్రీరాజా గోడేనారాయణగజపతిరాయనింగారి

సెలవు ప్రకారము

శ్రీపరవస్తు శ్రీనివాసజగన్నాథస్వామి అయ్యవారలుఁగారిచేఁ
దెనుఁగుసేయఁబడి

వారి సెలవు ప్రకారమె

ముద్రింపఁబడినది.

౩ సంచిక.

PUBLISHED BY

Sree Paravastu Sreenivasa Jagannadhaswami Ayyavaralugaru.

Printed by N. Subbarow at the Arsha Press.

Vizagapatam, 1890.

ష్టికంఠేను ..., (ఏయవినూరుగలవో) అనుక్రమమున జీవులయొం ...నందాతిశయమును జెప్పి (తై॥ ౨॥౯॥) యతోవాచోనివర్తన్తే। అప్రాప్యమనసా సహ। ఆనన్దంబ్రహ్మణోవిద్వాన్ (మనస్సుతోఁగూడ వాక్కులుపొందలేక యెవ్వానినుండిమఱలుచున్నవో అట్టిబ్రహ్మముయొక్క ఆనందమును తెలిసికొనవాఁడు)అనిపరబ్రహ్మముయొక్క కల్యాణగుణములుఅనంతములగుటను ఈశ్రుతి చెప్పుచున్నది-

౭౭. (తై॥ ౨॥ ౨॥ ౨॥)సోశ్నుతేసర్వాన్ కామాన్సహ। బ్రహ్మణావిపశ్చితా(సర్వజ్ఞుఁడగుబ్రహ్మముతోఁగూడవాఁడుకామములనన్నిటినిపొందుచున్నాఁడు,అనిబ్రహ్మజ్ఞానమునకు ఫలమును తెలియఁజేయుచున్నవాక్యము, సర్వజ్ఞుఁడగు పరబ్రహ్మమునకుగుణములు అనంతములగుటను చెప్పుచున్నది- విపశ్చితా బ్రహ్మణా సర్వాన్ కామాన్ అశ్నుతె(సర్వజ్ఞుఁడగు బ్రహ్మముతో అన్ని కామములనుపొందుచున్నాఁడు)- (కామ్యన్తే)కోఁగ బడునవిగాన కామములు- అనఁగా కల్యాణగుణములు- బహ్మముతోఁగూడ ఆగుణములనన్నిటిని పొందుచున్నాఁడు, అనియర్థము- దహరవిద్యలో (ఛా॥ ౮॥ ౧॥) తస్మిన్యదన్తస్తదన్వేష్టవ్యమ్(దానియందు లోపలనేదియున్నదో అది వెదకఁబడఁదగినది)అనినట్లు,గుణములు ప్రధానములగుటను చెప్పుటకు సహ అనుశబ్దము ప్రయోగింపఁబడినది(సహ అనుశబ్దము అప్రధానమగుదానితోఁ జేర్పఁబడుచుండును-ఎట్లన్నను, పుత్రేణసహపితా ఆగతః=కొడుకును తోడ్కొనితండ్రివచ్చెననుట- ఇచ్చటతండ్రి ప్రధానమైనవాఁడు- కొడుకుఅప్రధానమైనవాఁడు) ఫలంబును ఉపాసనయును ఒకప్రకారముగానుండుట(ఛా॥ ౩॥ ౧౪॥ ౧॥) యథాక్రతురస్మిన్ లోకేపురుషోభవతి తథేతః ప్రేత్యభవతి (పురుషుఁడు ఈలోకమునన్నెట్టియుపాసనముకలవాఁడగునో ఈలోకమునుండి వెడలి అట్లు అగుచున్నాఁడు)అనుశ్రుతిచేతనేసిద్ధమైనది-

౭౮. (కే॥ ౨॥ ౩॥) యస్యామతంతస్యమతమ్ --- అవిజ్ఞాతం విజానతామ్(ఎవనికిబ్రహ్మను పరిచ్ఛిన్నముగాఁదలంపఁబడనిది అగుచున్నదో వానికితలంపఁబడినది అగుచున్నది --- బ్రహ్మముపరిచ్ఛిన్నమని తెలిసికొనుచున్నవారలకుబ్రహ్మము తెలియఁబడనిదియె)అని,బ్రహ్మ

ము జ్ఞానమునకు విషయముకాదని చెప్పఁబడెనంట.
(తై॥౨॥౧॥) బ్రహ్మవిదాప్నోతిపరమ్ (బ్రహ్మమునెఱుంగువాఁడు గొప్ప
స్థితిఁ బొందుచున్నాఁడు (ము॥౩॥౨॥౯॥) బ్రహ్మవేద బ్రహ్మైవ భవతి (బ్రి
హ్మమును దెలిసికొనవాఁడు బ్రహ్మమె యగుచున్నాఁడు) అని జ్ఞానముచ
ేత మోక్షము కలుగునను మాట సంభవింపకపోవును. (తై॥౨॥౬॥౧॥) అస
న్నేవ స భవతి। అసద్బ్రహ్మేతి వేద చేత్। అస్తి బ్రహ్మేతి చేద్వేద। సన్త
మేనం తతో విదుః (బ్రహ్మము లేనిదని అనుకొనునేని వాఁడు లేనివాఁడెయ
గును. బ్రహ్మము కలదని తెలిసికొనునేని, అట్టివాని ఉనికిగలవానిగాఁ దె
లిసికొందురు) ఇది బ్రహ్మమును గూర్చిన జ్ఞానము యొక్క ఫలమిం బ్రి
యము కలిగించిన బ్రహ్మయము అజ్ఞానము యొక్క ఫలము నిశ్చలి మిదని శ్రుతి చెప్పుచున్నది.
ఇట్టి బ్రహ్మమును గూర్చిన జ్ఞానమును మోక్షముకొఱకు శ్రుతులన్ని
యు విధించుచున్నవి. ఆ జ్ఞానము ఉపాసనాత్మకమనియు ఉపాసిం
పఁబడవలసిన బ్రహ్మము సగుణమనియుఁ జెప్పఁబడినది. (తై॥౨॥౪॥౧॥)
యతో వాచో నివర్తన్తే। అప్రాప్య మనసా సహ (మనస్సుతోఁ గూడవా
క్కులు పొందలేక యెవ్వనినుండి మరలుచున్నవో) అని అనంతమైన క
ల్యాణములు అపరిచ్ఛిన్నములైన గుణములు కలది యునగు బ్రహ్మము వా క్కు
లచేతఁ గాని మనస్సు చేతఁగాని ఇంతమాత్రమని పరిచ్ఛేదింపఁబడఁదగక
యున్నదనుట చెప్పుటచేత బ్రహ్మము ఇంతమాత్రమనెడి పరిచ్ఛేద
జ్ఞానము కలవారలకు బ్రహ్మము తెలియఁబడనిదియు తలంపఁబడనిది
యునని చెప్పఁబడినది. బ్రహ్మము పరిచ్ఛిన్నము కాకపోవుటయె ఇందు
కు హేతువు. ఇట్లు కానిచో (కే॥౨॥౩॥) యస్యామతం తస్య మతమ్ - - -
విజ్ఞాతమవిజానతామ్ (ఎవనికి బ్రహ్మము పరిచ్ఛిన్నముగాఁ దలంపఁ
బడనిది అగుచున్నదో వానికి తలంపఁబడినది అగుచున్నది - - - బ్రహ్మ
ము పరిచ్ఛిన్నమని తెలిసికొనకున్నవారలకు తెలియఁబడినది అగుచు
న్నది) అను శ్రుతియందె తలంపఁబడుటయును తెలియఁబడుటయును
చెప్పుట విరోధించును.

౭౯. (బృ॥౫॥౪॥౨॥) నద్రష్టేర్ద్రష్టారమ్ - - - న మతేర్మ
న్తారమ్ పశ్యేః = తెలివికంటె తెలిసికొనువానిని వేఱుగాఁ జూడకు
ము. తలంపుకంటె తలంచువానిని వేఱుగాఁ జూడకుము) అను శ్రుతి ద్ర

ష్టికంటెను మతికంటెను నితరుఁడైన ద్రష్టయును మంతయును నిషే
ధింపుచున్నది అని అనుటయు నుసరిగాదు- ఆ శ్రుతి, ఆనందముకన్న చై
తన్యగుణము కలుగుటచేత జ్ఞాతను గుయుక్తులచేత సిద్ధించెడి జ్ఞా
నస్వరూపత్వమును తలంచి, అట్లు ఆత్మను చూడకయు, తెలంపకయు, ను
డియేమన్నను, ద్రష్టయును మంతయును అయిన యాత్మను దృష్టియం
తిస్వరూపునిగానే తలంపుము అని చెప్పుచున్నది- కాఁబట్టి మీరు చెప్పి
నది పరిహరింపఁబడినది- లేదా, దృష్టికి ద్రష్టయును మతికి మంతయును
గు జీవాత్మను నిషేధించి సమస్తభూతములకును అంతరాత్మయగు పర
మాత్మనే యుపాసింపుము అని వ్యాఖ్యానము అగును కాని యెడల (బృ॥ ౪॥ ౪॥
౧౪॥) విజ్ఞాతారమరే కేన విజానీయాత్ (ఓసీ- తెలిసికొనువానిని దేని
చేత తెలిసికొనఁగలవు) అనుశ్రుతితో విరోధము వచ్చును-

౮౦. (తై॥ ౩॥ ౬॥ ౧॥) ఆనన్దో బ్రహ్మేతి (ఆనందమె బ్రహ్మము) అని ఆ
నందమాత్రమె బ్రహ్మస్వరూపముగాఁ దెలియఁబడుచున్నది, అని చెప్పి
నదియు నుసరికాదు- ఆ శ్రుతి జ్ఞానమునకు ఆధారమైన బ్రహ్మము జ్ఞా
నమె స్వరూపముని చెప్పుచున్నది- జ్ఞానమె అనుకూలమైనచో ఆనందమను
ని చెప్పఁబడును (బృ॥ ౩॥ ౯॥ ౨౮॥) విజ్ఞానమానన్దం బ్రహ్మ (జ్ఞానంబును
ఆనందంబును బ్రహ్మము) అను వానికి ఆనందస్వరూపమైన జ్ఞానమె
బ్రహ్మము అని అర్థము- మీకు ఇందువలన నేకదా పరిహారము- జ్ఞా
నస్వరూపమైన యాబ్రహ్మమునకు జ్ఞాతృత్వము (తెలిసికొనువాఁడ
గుట) కూడ అనేక శ్రుతులవలనఁ దెలియఁబడుచున్నదని చెప్పఁబడు
నదిగదా- అట్లు (తై॥ ౨॥ ౮॥ ౪॥) స ఏకో బ్రహ్మణ ఆనన్దః॥ ఆనన్దం బ్రహ్మ
ణో విద్వాన్ (అది యొక్క బ్రహ్మానందము- బ్రహ్మము యానందమును తెలి
సికొనువాఁడు) ఈ మొదలగు వానియందు వేఱుగాఁ జెప్పుటవల్లనున్ను ఆ
నందమాత్రమె బ్రహ్మము కాదు- మఱియేమన్నను, ఆనందముకలఁడు- తె
లిసికొనువాఁడగుటయేకదా ఆనందముకలవాఁడగుట-

౮౧. (బృ॥ ౪॥ ౪॥ ౧౪॥) యత్ర హి ద్వైతమివ భవతి (కఠ॥ ౪॥ ౧౧॥)
నేహ నానాస్తి కించన (కఠ॥ ౪॥ ౧౦॥) మృత్యోస్స మృత్యుమాప్నోతి య
ఇహ నానేవ పశ్యతి (బృ॥ ౨॥ ౪॥ ౧౪॥) యత్ర త్వస్య సర్వమాత్మైవా
భూత్ తత్కేన కం పశ్యేత్ అని భేదము నిషేధింపఁబడినది గాన

అనియద్వైతులుచెప్పుదురు-ఆశ్రుతులచేత, సమస్తమైనను బ్రహ్మమునకు కార్యమగుటచేతనను బ్రహ్మము అంతర్యామిగాఁగలదగుటచేతనను, బ్రహ్మాత్మకమగుటనుబట్టి ఒకటిగాన, అట్లు ఒకటియగుటకు విరుద్ధమగు అనేకత్వము నిషేధింపఁబడుచున్నది (తై॥ఆన॥౬॥)బహుస్యాం ప్రజాయేయ (నేను అనేకము గావలయును, పుట్టవలయును)అనిశ్రుతిసిద్ధమైనఅనేకముకావలయునను సంకల్పముపైనిగలిగిన బ్రహ్మముయొక్క అనేకత్వము నిషేధింపఁబడుట లేదు- అనేకత్వము నిషేధింపఁబడుటవలన ఈశ్రుతిఅపరమార్థమైన అనేకత్వమును చెప్పుననుటయుక్తముకాదు- ప్రత్యక్షాదిప్రమాణములన్నిటిచేతను తెలియఁబడనిదై బుద్ధిచేతను ఊహింపశక్యముకానిదైన అనేకత్వము బ్రహ్మమునకు తెలియఁజేయఁబడి,అదియె నిషేధింపఁబడుచున్నదన్నమాట నవ్వుఁదగియున్నది-

౮౨. (తై॥౨॥౭॥౨॥) యదాహ్యేవైషఏతస్మిన్నుదరమన్తరం కురుతే।అథతస్యభయంభవతి।అని బ్రహ్మమునందుఅనేకత్వమును తెలిసికొనువానికి భయముకలుగునని చెప్పినదియుక్తముకాదు- (ఛా॥3॥౧౪॥౧॥) సర్వంఖల్విదం బ్రహ్మతజ్జలానితిశాన్తఉపాసీత (ఇదిఅంతయు బ్రహ్మముకదా-దానివలనఁబుట్టినదియు దానిలోలయమగునదియు దానివలనజీవించునదియునని శాంతుఁడై ఉపాసనచేయవలయును)అనిబ్రహ్మముయొక్క అనేకాత్మానుసంధానముశాంతికిహేతువుగాఁజెప్పఁబడినది- ఎట్లన్నను,సమస్తమైనజగత్తును,ఆతఁడుకలుగఁజేసెడి ఉత్పత్తిస్థితిలయములను(పుట్టుకఉనికినశించుటఅనువానిని)పొందునదియగుటను, ఆతండె ఆత్మకలదిగా అనుసంధించుటచేత శాంతికలుగునని ఈవిద్యలో విధింపఁబడుచున్నది- కాఁబట్టి దేవతలుతిర్యక్కులు మనుష్యులు స్థావరములు మొదలగుభేదములుగల జగత్తును బ్రహ్మాత్మకమని అనుసంధానముచేయుట, శాంతికిహేతువగుటను అభయముకలుగుటకె హేతువుగాన,నానాత్వానుసంధానము భయహేతువగుటకు ప్రసక్తియెలేదు- ఆట్లైనచో,అథతస్యభయంభవతి, అనియేమిచెప్పఁబడును? అంటివేని,చెప్పెదము-(తై॥౨॥౭॥౨॥) యదాహ్యేవైషఏతస్మిన్నదృశ్యేఽనాత్మ్యేఽనిరుక్తేఽనిలయనేఽభయంప్రతిష్ఠాంవిం

దతే। అథసోఽభయంగతో భవతి (చూడఁబడనివాఁడును అశరీరుఁడును దేవాదిశబ్దములచేఁ జెప్పఁబడనివాఁడును ఆధారములేనివాఁడును అగు ఈతనియందు, వీఁడు అనఁగా ఉపాసకుఁడు, భయములేకపోవుటకొఱకు, నిలకడను అనఁగా అవిచ్ఛిన్నముగాఁ దలంచుటను ఎప్పుడు పొందుచున్నాఁడో, అటుపైని, వాఁడు అభయమును పొందినవాఁడు అగుచున్నాఁడు-) అని యభయమును పొందుటకు హేతువుగాఁ జెప్పఁబడిన బ్రహ్మమునందలినిలుకడ ఏదికలదో దానికి విచ్ఛేదము అనఁగా యెడతెఱపి కలిగినయెడను భయము కలుగును అని శ్రుతిచేతఁ జెప్పఁబడుచున్నది- ఈయంశము మహర్షులచేతఁగూడఁ జెప్పఁబడినది- (   )యన్ముహూర్తం క్షణం వాపి వాసుదేవో న చిన్త్యతే। సా హానిస్తన్మహచ్ఛిద్రం సా భ్రాన్తిస్సా చ విక్రియా (ఒకముహూర్తముగాని క్షణముగాని భగవంతుఁడు తలంపఁబడకపోవుట యేదికలదో అది హాని-అది గొప్పఛిద్రము-అదియె భ్రాంతి-అదియె వికారము) ఇది మొదలగు వచనములు కలవు- బ్రహ్మమునందలి ప్రతిష్ఠయొక్క అంతరమనఁగా అవకాశము అనఁగా విచ్ఛేదమె-

౯౩. (౩అ|| ౨పా|| ౧సూ||) స్వప్నాన్తోఽపి అనుసూత్రముచేత బ్రహ్మము విశేషములెవ్వియు లేనిదని సూత్రకారుఁడు చెప్పెననుట యుక్తము కాదు- ఆసూత్రమున బ్రహ్మ విశేషములు కలవనియె చెప్పెను-(౩అ|| ౨పా|| ౩సూ||) మాయామాత్రం తు ... సూత్రముచేత, స్వప్నములోని పదార్థములు, జాగ్రదవస్థలో ననుభవింపఁబడినవానికంటె విలక్షణముగానుండును గాన మాయామాత్రమని చెప్పఁబడును, అనియిట్లు, జాగ్రదవస్థయందనుభవింపఁబడినవివ పారమార్థికములగుటనె చెప్పెను-

౯౪. స్మృతులలోనను పురాణములలోనను విశేషములేమియు లేని జ్ఞానమాత్రమె పరమార్థము (సత్యము) అనియు, మిగిలినది అపారమార్థికము (అసత్యము) అనియు తెలియఁబడుచున్నదనుట యును యుక్తమె-

(భ|| ౧౦|| ౩||) యో మామజమనాదించ వేత్తి లోకమహేశ్వరమ్ (పుట్టుక లేనివాఁడనును ముక్తులకువలెనాది లేనివాఁడనును లోకములకన్నిటికిని గొప్ప ఈశ్వరుఁడనును అగు నన్ను ఎవఁడెఱుంగునో-)

(భ॥౯॥౪---౫॥) మత్స్థానిసర్వభూతానినచాహంతేష్వవస్థితః। నచమత్స్థానిభూతానిపశ్యమెయోగమైశ్వరమ్। భూతభృన్నచభూతస్థోమమాత్మాభూతభావనః(అన్నిభూతములును అంతర్యామినైననాయందున్నవి- నేనువాటియందులేను; అనఁగా నాయునికివానికి ఆధీనమైనదకాదనుట- భూతములునాయందున్నవికావు- అనఁగా,కుండ నీటిని ధరించునట్లు నేనవాటిని ధరించుటలేదు- మఱియెట్లన్నను, నాసంకల్పముచేత ధరించుచున్నాఁడను- నాయొక్క ఈశ్వరసంబధమైన అనఁగా మఱియెవ్వనియందును లేనియోగమును చూడుము- ఆయోగమెట్టిదన్నను, నేనుభూతములనుపోషించువాఁడను- భూతములయందున్నవాఁడను కాను అనఁగా వానివల్లనాకేమియు నుపకారము లేదనుట- నాయొక్కసంకల్పమె భూతములను కలుగఁజేయునదిఅనఁగా ధరించునదియు నియమించునదియు ననుట)

(భ॥౭॥౬॥)అహంకృత్స్నస్యజగతః ప్రభవః ప్రళయస్తథా। మత్తః పరతరంనాన్యత్కించిదస్తిధనఞ్జయ। మయిసర్వమిదంప్రోతంసూత్రేమణిగణాఇవ (నేనుసమస్తమైన జగత్తునకును ఉత్పత్తిస్థానమైనవాఁడనును ప్రళయస్థానమైనవాఁడనును- ఓయర్జునుఁడా నాకంటెగొప్పది మఱియొక్కటియుదయును లేదు- ఇదయంతయును సూత్రమునందుమణులవలె నాయందుగ్రుచ్చఁబడియున్నది-)

(భ॥౧౦॥౪౨॥) విష్టభ్యాహమిదంకృత్స్నమేకాంశేనస్థితోజగత్ (నేను ఈజగత్తునంతయు ఒక్కయతిస్వల్పమైన భాగముచేతనుపట్టియున్నాను)

(భ॥౧౫॥౧౭---౧౮॥)ఉత్తమః పురుషస్త్వన్యః పరమాత్మేత్యుదాహృతః। యోలోకత్రయమావిశ్యబిభర్త్యవ్యయఈశ్వరః।యస్మాత్క్షరమతీతోఽహమక్షరాదపిచోత్తమః।అతోఽస్మిలోకేవేదేచప్రథితఃపురుషోత్తమః(బద్ధులకంటెనను ముక్తులకంటెనను అన్యుఁడైనగొప్పపురుషుఁడుపరమాత్మయనిచెప్పఁబడును-ఎవ్వఁడు మూడులోకములను అనఁగా ప్రకృతి, ప్రకృతిసంపర్కముగలజీవుఁడు, ముక్తుఁడు, అనుమూడుపదార్థములనునుఆత్మగానుండిప్రవేశించపోషించుచున్నాఁడో, ఎవ్వఁడునశింపనివాఁడును ఈశ్వరుఁడునో- నేను, ఎందువలన

ద్ధజీవునినతిక్రమించినవాఁడనో, ముక్తునికంటెను గొప్పవాఁడనో, ఇం
దువలన లోకమునందును వేదమునందును పురుషోత్తముఁడనని ప్రసిద్ధుఁ
డనగుచున్నాను)

(విష్ణు॥ ౬॥ ౫॥ ౮౩ - ౮౭॥) స సర్వభూతప్రకృతిం వికారాన్ గు
ణాదిదోషాంశ్చ మునే వ్యతీతః। అతీతసర్వావరణోఽఖిలాత్మా తేనాస్తృ
తం యద్భువనాన్తరాళే ॥౧॥ సమస్తకల్యాణగుణాత్మకోఽసౌ స్వశక్తిలే
శావృతభూతసర్గః। ఇచ్ఛాగృహీతాభిమతోరుదేహః సంసాధితాశేష
జగద్ధితోఽసౌ॥౨॥ తేజోబలైశ్వర్యమహావబోధసువీర్యశక్త్యాదిగుణైకరా
శిః। పరః పరాణాం సకలా న యత్ర క్లేశాదయస్సన్తి పరావరేశే ॥౩॥ స
ఈశ్వరో వ్యష్టిసమష్టిరూపోఽవ్యక్తస్వరూపః ప్రకటస్వరూపః। స
ర్వేశ్వరస్సర్వదృక్సర్వవేత్తా సమస్తశక్తిః పరమేశ్వరాఖ్యః॥౪॥ సంజ్ఞా
యతే యేన తదస్తదోషం శుద్ధం పరం నిర్మలమేకరూపమ్। సందృశ్యతే
వాప్యధిగమ్యతే వా తజ్జ్ఞానమజ్ఞానమతోఽన్యదుక్తమ్॥౫॥ (ఓ మైత్రే
యుఁడా! ఆతఁడు సమస్తభూతములకును కారణమైన ప్రకృతిని మ
హత్తత్త్వము మొదలగు వికారములను సత్త్వరజస్తమోగుణములు మొ
దలగు దోషములనును అతిక్రమించినవాఁడు- ఆవరణములన్నిటిని దాఁటి
నవాఁడు- అంతటికిని ఆత్మయైనవాఁడు- లోకముల మధ్యస్థానమందేది గలదో అది
ఆతనిచేత వ్యాపింపఁబడినది॥౧॥ ఈతఁడు అశేషకల్యాణగుణములను స్వ
భావముగాఁ గలవాఁడు- తనయొక్క శక్తిలేశము వలన ధరింపఁబడిన భూత
సృష్టికలవాఁడు- తనయిచ్ఛచే గ్రహింపఁబడిన ఇష్టమైన గొప్ప శరీరము
కలవాఁడు- ఈతఁడు సాధింపఁబడిన సమస్తలోకముల యొక్క హితము
కలవాఁడు-॥౨॥ తేజస్సు బలము ఐశ్వర్యము గొప్ప జ్ఞానము మంచివీర్యము
శక్తి మొదలగు గుణముల యొక్క పోగైనవాఁడు- గొప్పవారికి గొప్పవాఁ
డు- గొప్పవానికిని కొద్దివానికిని అన్నిటికిని ఆత్మయైనవాఁడు- ఈశ్వరుఁ
డైన ఎవ్వనియందు క్లేశము మొదలగునవి లేవో॥౩॥ ఆ యీశ్వరుఁడు వ్య
ష్టియనఁగా సృజింపఁబడిన యవస్థలోనుండెడి జీవుఁడు శరీరముగాఁ
గలవాఁడు- సమష్టియనఁగా సృజింపఁబడని యవస్థలోనుండెడి జీవ
సముదాయము శరీరముగాఁ గలవాఁడు- తెలియఁబడని స్వరూపముగల
వాఁడు- వ్యూహాదిరూపముల చేత స్ఫుటమైన స్వరూపము గలవాఁడు-

అన్నిటిని నియమించువాఁడు- అన్నిటిని చూచువాఁడు- అన్నిటిని నేలుంగువాఁడు- అన్నిశక్తులుగలవాఁడు- పరమేశ్వరుఁడను పేరుగలవాఁడు ॥౪॥ కాఁబట్టి అతఁడు దేనిచేత తెలియఁబడునో ఉపాసనారూపమైనదేనిచేత చూడఁబడునో, దోషములులేనిదియు పరిశుద్ధమైనదియు మిక్కిలి నిర్మలమైనదియు ఒక్కవిధమైనదియునగు అదియె జ్ఞానము- దీనికంటె నితరమైనది అజ్ఞానమని చెప్పఁబడును)॥౫॥

(విష్ణు॥౬॥౫॥౭౨ --- ౭౫॥) శుద్ధేమహావిభూత్యాఖ్యే పరేబ్రహ్మణిశబ్ద్యతే। మైత్రేయభగవచ్ఛబ్దస్సర్వకారణకారణే॥౧॥ సమ్భర్తేతితథాభర్తా భకారోర్థద్వయాన్వితః। నేతాగమయితాస్రష్టా గకారార్థస్తథామునే॥౨॥ ఐశ్వర్యస్యసమగ్రస్యవీర్యస్యయశసశ్శ్రియః। జ్ఞానవైరాగ్యయోశ్చైవషణ్ణాంభగఇతీరణా॥౩॥ వసన్తితత్రభూతానిభూతాత్మన్యఖిలాత్మని। సచభూతేష్వశేషేషువకారార్థస్తతోవ్యయః॥౪॥ (ఓ మైత్రేయుఁడా ఎల్లప్పుడును పరిశుద్ధుఁడైనవాఁడును మహావిభూతియను పేరుగలవాఁడును అన్నికారణములకును కారణమైనవాఁడునగు పరబ్రహ్మమునందు భగవచ్ఛబ్దము చెప్పఁబడుచున్నది॥౧॥ ఉపకరణములనుకూర్చువాఁడును అట్లె స్వామియును నిభకారము రెండర్థములతోఁగూడినది- ఓమునీ! రక్షించువాఁడును సంహరించువాఁడును సృజించువాఁడునని అట్లెగకారార్థము॥౨॥ సంపూర్ణమైన ఐశ్వర్యమునకును వీర్యమునకును కీర్తికిని సంపదకును జ్ఞానంబునకును వైరాగ్యంబునకును, ఈయాఱింటికి భగమనెడిమాట చెల్లుచున్నది॥౩॥ భూతములకు ఆత్మయైనవాఁడును అన్నియునుశరీరముగాఁగలవాఁడునగు అతనియందు భూతములు నివసించియున్నవి- అతఁడుగూడ అన్నిభూతములయందును ఉన్నాఁడు- కాఁబట్టి నిర్వికారుఁడైన ఈశ్వరుఁడు వకారార్థము॥౪॥)

(విష్ణు॥౬॥౫॥౭౯॥) జ్ఞానశక్తిబలైశ్వర్యవీర్యతేజాంస్యశేషతః। భగవచ్ఛబ్దవాచ్యానివినాహేయైర్గుణాదిభిః॥ (సంపూర్ణముగా జ్ఞానము శక్తి బలము ఐశ్వర్యము వీర్యము తేజస్సు అనునవి దుష్టమైనగుణములు మొదలగునవి కాక, భగవచ్ఛబ్దముచేతఁజెప్పఁబడునవి)

(విష్ణు॥౬॥౫॥౭౬ --- ౭౭॥) ఏవమేవమహాశబ్దోమైత్రేయ

లేనిపురుషు లెవ్వరును చూడనిపర్వతగుహలో నివసించుచున్నవారను, త
మకుఁదిమిరదోషము న్నదని ఎఱుఁగనివారునునగు కొందఱు తిమిరదోషము
గలవారలకు అందఱకును ఒక్కవిధముగానే చంద్రులిద్దఱు అనేడిజ్ఞాన
ముకలుగుచున్నది-అచ్చట బాధకజ్ఞానము లేకపోయినంతమాత్రముచేత
అదిఅసత్యముకాకపోవుట లేదుగాన ఆజ్ఞానమునకు విషయమైనద్విచం
ద్రత్వము (ఇద్దఱు చంద్రులుకలుగుట) గూడఅసత్యమే- ఆయథార్థ-
జ్ఞానమగుటకు హేతువుదోషమేకదా- అట్లే బ్రహ్మజ్ఞానముగూడ
అవిద్యామూలకముగాన తనకువిషయమగు బ్రహ్మముతోఁగూడ నస
త్యమె కావలయును- ఈవిషయమున ప్రయోగములు (ప్రసంగతర్కము
లు) గూడఁగలవు-వివాదాస్పదమైనబ్రహ్మము అసత్యము; అవిద్యగల
వానికి పుట్టినజ్ఞానమునకు విషయమగుటను; ప్రపంచమువలెనే-బ్ర
హ్మము అసత్యము; జ్ఞానమునకు విషయమగుటవలన; ప్రపంచము
వలెనే- బ్రహ్మము అసత్యము;అసత్యమైనహేతువువలనఁగలిగినజ్ఞా
నమునకు విషయమగుటను;ప్రపంచమువలెనే-

౮౮- స్వప్నమునందలి యేనుఁగు మొదలగువాని జ్ఞానము అ
సత్యమైనను సత్యమైన శుభాశుభజ్ఞానమునకు హేతువగునట్లే అవి
ద్యామూలకమగుటచే నసత్యమైన శాస్త్రముగూడ పరమార్థమైన
బ్రహ్మమును గురించిన జ్ఞానమునకు హేతువగుట విరుద్ధము కాదు
అని చెప్పఁగూడదు- ఎందువల్లనంటేని, స్వప్నమునందలి జ్ఞానము అ
సత్యముకాదు- అందువిషయములకేకదా మిథ్యాత్వము- వానికే కాని
జ్ఞానమునకు బాధకనఁబడుట లేదుగదా- నేనుస్వప్నవేళను అనుభ
వించిన జ్ఞానముగూడ లేదని ఎవ్వనికైనందోచుట లేదుగదా- జ్ఞానమ
యితేనున్నది, అర్థములు లేవు,అనికదా బాధకజ్ఞానము- మాయఁ
జేయువానియొక్క మంత్రౌషధాదులవలనఁగలిగినమాయామయజ్ఞా
నముగూడ సత్యమైయె ప్రీతికిని భయమునకును హేతువగుచున్నది- అ
చ్చట జ్ఞానముగూడబాధింపఁబడ లేదు- విషయములు ఇంద్రియములు
మొదలగు వానిదోషమువలనగలిగిన త్రాడు మొదలగు వానియందలి
సర్పాది జ్ఞానముసత్యమేయై భయము మొదలగు దానికి హేతు
వగుచున్నది- తానుకఱవఁబడకపోయినను సర్పముదగ్గ ఉనుండుటవల

న తానుకలవఁబడినట్లు కనఁబడెడి జ్ఞానము సత్యమైనదె- మరణము
నకు కారణమైన శంకావిషజ్ఞానముగూడ సత్యమైనదె- వాస్తవమై
న జలాదులయందు సుఖము మొదలగునది కనఁబడుటగూడ వాస్తవము
గా సుఖమునందుండెడి విశేషమును నిశ్చయించుటకు హేతువైనదె-
ఈజ్ఞానములు పుట్టుకకలవగుటయును కార్యకరములగుటయును సత్యత్వ
ము నిశ్చయింపఁబడుచున్నది- పసుపు మొదలగునవి తెలియప్పుడు
వానిజ్ఞానములుమాత్రము సత్యమగుటయెట్లు?, అంటిరేని, అదియు
క్తముకాదు- జ్ఞానములకు విషయముకలిగియుండుట మాత్రమెకా
వలసినది- వస్తువు తెలియఁబడుటయె విషయమగుటకు కావలసిన
ది- ప్రకృతమున దోషవశమువల్ల తెలియఁబడుట(స్ఫురించుట) కలి
గియెయున్నది- అది(విషయము)బాధింపఁబడినదిగాన అసత్యమని ని
శ్చయింపఁబడుచున్నది- బుద్ధిబాధింపఁబడలేదుగాన సత్యమెయని చె
ప్పఁబడినది-

౬౫. రేఖచేత(లిపిచేత)వర్ణములను తెలిసికొనునప్పుడుగూడఅ
సత్యమునుపట్టి సత్యమును తెలిసికొనుటలేదు- ఎందుచేతనంటేని, రేఖ
సత్యమె- వర్ణస్వరూపముగాఁదెలియఁబడిన రేఖగదా వర్ణజ్ఞానమున
కు హేతువు, వర్ణస్వరూపమగుట యసత్యముగాదా యంటిరేని, అ
ట్లుకాదు- అసత్యమైన వర్ణస్వరూపత్వము ఇచ్చట నుపాయమ
గుటలేదు- లేనిదియు తెలియఁబడనిదియును ఉపాయమగుట కనఁబడ
దు-ఉపపన్నముసయితముగాదు-ఇఁకనుఆరేఖయందలివర్ణజ్ఞానముకా
రణమన్నను, ఆసత్యమునుపట్టి సత్యజ్ఞానములేదు- వర్ణజ్ఞానముస
త్యమెకదా- ఇదికాక ఉపాయంబును (సాధనంబును) ఉపేయంబును
(సాధ్యంబును)ఒకటియే కావలసివచ్చును- రెండునువర్ణజ్ఞానము
లగుటలో విశేషములేదుగదా- రేఖతనయందులేని వర్ణస్వరూప
ముచేతనే ఉపాయమగునెడల ఒకటిరేఖయె తనయందులేని అన్ని
వర్ణముల స్వరూపమగుట సులభముగాన, ఒకటిరేఖను చూచినతో
డనే అన్నివర్ణంబుల జ్ఞానమును కలుగవలయును- ఇఁకనుఒకొకటి
శరీరమందు దేవదత్తుఁడు మొదలగుసంకేతములను చేసినట్లు కంటి
చేగ్రహింపఁదగిన ఒకొకటి రేఖయందు చెవిచేతగ్రహింపఁదగిన ఒ

క్కొక్కవర్ణముయొక్క సంకేతమునుబట్టి ఒక్కొక్క రేఖ ఒక్కొక్కవర్ణజ్ఞానమునకు హేతువగునంటిరేని, సరియె- అప్పుడు సత్యమైన దానివలననే సత్యజ్ఞానము కలిగినది- రేఖయును సంకేతంబును సత్యములే కదా- రేఖాగవయమును (గొఅపోతుచిత్తరువును) పట్టి సత్యమైనగవయము తెలియుటగూడ సాదృశ్యమును (సాటిని) పట్టి వచ్చినదె- సాదృశ్యము సత్యమె.

౬౬. శబ్దమొక్కటియేయయి ధ్వని విశేషములచేతను అర్థవిశేషముల జ్ఞానమునకు హేతువైనను అసత్యమును పట్టి సత్యము తెలియఁబడుట లేదు- అనేకధ్వనులచే నభివ్యక్తమగు నొక్క శబ్దమె ఆయాధ్వనిచేత అభివ్యంగ్యమగు స్వరూపమునుబట్టి అర్థవిశేషములతోడి సంబంధమును గ్రహించుటవలన అర్థభేదముల జ్ఞానము పుట్టుటకు హేతువగును-

౬౭. శబ్దమొక్కటియగుటయును యుక్తముకాదు- అర్థమును తెలియఁజేసెడి గకారము మొదలగునదియె చెవిచేత గ్రహింపఁబడును గాన అదియె శబ్దము- కాఁబట్టి అసత్యమైన శాస్త్రమునుబట్టి సత్యమైన బ్రహ్మమునుగూర్చిన జ్ఞానము కలుగననుట ఉపపాదింపశక్యము కానిది-

౬౮. శాస్త్రము ఆకాశపుష్పమువలె నసత్యము కాదు; అద్వైతజ్ఞానము కలుగకముందు సత్యమెయని తెలియఁబడును; తత్త్వజ్ఞానము కలిగినపైని గదా శాస్త్రము అసత్యమగుట; అప్పుడు శాస్త్రము అన్నిభేదములు లేని జ్ఞానమాత్రమైన బ్రహ్మము తెలియుటకు సాధనము కాదు; ఎప్పుడు సాధనమగునో అప్పుడు శాస్త్రముండనే యున్నది; కలదనియే కదా తెలియఁబడుచున్నది; అనియందురు- ఇది యుక్తము కాదు- శాస్త్రము లేనియప్పుడు శాస్త్రము కలదనియెడి జ్ఞానము అసత్యమే కదా- అయిననేమి యంటిరేని,- దీనివలన నిదిలభించును- అసత్యమైన శాస్త్రమువలనఁ గలిగిన జ్ఞానము అసత్యము గాన, దానికి విషయమైన బ్రహ్మమునకుఁ గూడ అసత్యత్వము వచ్చును- ఎట్లంటేని, పొగగా గ్రహింపఁబడిన ఆవిరివలనఁ గలిగిన అగ్ని జ్ఞానము అసత్యము గాన, ఆ జ్ఞానమునకు విషయమైన అగ్నిగూడ నసత్యమె- తనకుఁ దరువాతను బాధ

కనఁబడకపోవుటయనునది సిద్ధింపదు శూన్యమె తత్త్వమనెడి వాక్యము చేత దానికిఁగూడ బాధకనఁబడుచు నేయున్నది-అది భ్రాంతిమూలకమంటివేని,ఇదియును భ్రాంతిమూలకమని నీవెచెప్పితివి- తరువాత బాధలేకపోవుటయేమొ,దానికె- ఇట్టునిలువని కుయుక్తులను పరిహసించుట యింతతోఁజాలును-

౧౯. (ఛా।।౬।।౨।।౧।।) సదేవసోమ్యేదమగ్రఆసీత్ (ఈజగత్తు మొదటను సత్తె అయియుండెను) అనునది మొదలగు వేదాంతవాక్యములు,విషయములేమియు లేనిదియు జ్ఞానమొకటియె స్వరూపముగాఁగలదియునగు వస్తువును మాత్రమె తెలియఁజేయునవి, అనుటయును యుక్తముకాదు- ఒకటి తెలియుటచేత నన్నియును దెలియును అనెడి ప్రతిజ్ఞను ఉపపాదించెడితోఁగను, సత్ అని చెప్పఁబడెడి పరబ్రహ్మము జగత్తునకు ఉపాదానమగుటయును నిమిత్తమగుటయును సర్వజ్ఞుఁడగుటయును సర్వశక్తులు కలవాఁడగుటయు సత్యసంకల్పుఁడగుటయు అన్నిటిలోను నుండుటయు అన్నిటికి నాధారమగుటయు అన్నిటిని నియమించుటయునను నివి మొదలుగాఁగల అనేక కల్యాణగుణములతోఁగూడియుండుటనును, జగత్తంతయును అతనికి ఆత్మగాఁగలిగియుండుటనును తెలియఁజేసి, ఇట్టి బ్రహ్మము ఆత్మగాఁగలవాఁడవు నీవు అగుచున్నావు అని శ్వేతకేతువును గూర్చి ఉపదేశించుటకు ప్రవర్తించినది గదా యాప్రకరణము- ఈయంశము వేదార్థసంగ్రహమున విస్తరింపఁజేయఁబడినది- ఈగ్రంథమునఁగూడ ఆరంభణాధికరణమున (౨అ।। ౧పా।।౧౨సూ।।) లెస్సగా నుపపాదింపఁబడును-

౨౦. (ము।।౧।।౧।।౫।।) అథపరా యయాతదక్షరమధిగమ్యతె (ఇఁకపరవిద్య, దేనిచేత ఆయక్షరము తెలియఁబడునో) అనుచోటఁగూడ ప్రకృతిసంబంధులగు చెడుగుణములను నిషేధించి నిత్యత్వము (కాలపరిచ్ఛేదము లేనిదగుట), విభుత్వము (దేశపరిచ్ఛేదము లేనిదగుట), సూక్ష్మత్వము సర్వగతత్వము (సూక్ష్మమైనదగుట, దీనిచేతనె అన్నిటిలో నుంజొచ్చియుండుట),అవ్యయత్వము (నాశము లేనిదగుట),భూతయోనిత్వము (సమస్తభూతములకును ఉపాదానకారణమగుట),సర్వజ్ఞత్వము (అన్నిటి నెఱుంగువాఁడగుట), ఇవి మొదలగు కల్యాణగుణములు త

ములయందుండెడి భేదములేనిదగుటచేత ఆప్రకృతిపరిణామముల భేదములను చెప్పెడి దేవాది శబ్దములకు విషయముకాదనియు, జ్ఞానముగానుండుటయే స్వరూపముగాఁ గలదనియు, తనకుఁదానె తెలియఁబడునదియనియు, యోగాభ్యాసము చేయువారి మనస్సునకు గోచరముకాదనియు, చెప్పఁబడుచున్నది- కాఁబట్టి ఈశ్లోకముచేత ప్రపంచము లేదనుటకాదు- ఇదియెట్లు తెలియఁబడుచున్నదంటిరేని, చెప్పెదము- ఈప్రకరణమున సంసారమునకు ముఖ్యమైన యౌషధమునుగా యోగమును చెప్పి, ప్రత్యాహారము వఱకైన యోగాంగములను గూడఁ జెప్పి, ధారణసిద్ధించుటకై శుభాశ్రయమును (ధ్యానము చేయవలసిన దానిని) చెప్పుటకు పరబ్రహ్మమగు విష్ణువుయొక్క శక్తియని చెప్పఁబడెడి రెండురూపములనును మూర్తము అమూర్తము అను విభాగముతోఁ దెలియఁజేసి, మూడవశక్తియైన కర్మమనెడి యవిద్యచేత ఆవరింపఁబడిన అచేతనముతోఁ గూడిన క్షేత్రజ్ఞుఁడనెడి మూర్తవిభాగము భావనాత్రయముతోఁ (భావనాత్రయమనఁగా కర్మభావన బ్రహ్మభావన ఉభయభావన అనునవి- కర్మభావనయనఁగా కర్మములను ఆచరింపవలయుననెడి యుద్దేశము- అదిగలవారు దేవతలు మనుష్యులు మొదలగువారు- బ్రహ్మభావనయనఁగా పరబ్రహ్మోపాసననుగుఱించిన యుద్దేశము- అదిగలవారు సనందనాదులు- బ్రహ్మ మొదలగువారు రెండిటియందు నుద్దేశముగలవారుగాన ఉభయభావనతోఁ గూడినవారు-) జేరియుండుటను అశుభమని చెప్పి, కర్మమనెడి అవిద్యలేనిదై అచేతనముతోఁ జేరకయుండి జ్ఞానమాత్రస్వరూపమైన అమూర్తమనెడి రెండవవిభాగము యోగము సిద్ధించినవారలచే ధ్యానము చేయఁబడఁదగినదగుటను యోగాభ్యాసము చేయువారిమనస్సునకు విషయముకాకపోవుటంబట్టియు స్వతస్సిద్ధమైన పరిశుద్ధిలేకపోవుటంబట్టియు శుభాశ్రయమగుటను నిషేధించి, పరశక్తిరూపమగు నీయమూర్తంబును అపరశక్తిరూపమగు క్షేత్రజ్ఞుఁడనెడి మూర్తంబును పరశక్తిరూపుఁడగు నాత్మకు క్షేత్రజ్ఞత్వము కలుగుటకు హేతువైన మూడవశక్తియనెడి కర్మస్వరూపంబగు నవిద్యయుననెడి ఈమూడుశక్తులకును ఆధారమైభగవంతునకు అసాధారణమై (రెండవవానికి లేనిదై వానికిమా

త్రిముకలదియై) ఆదిత్యవర్ణం(పురుషసూ॥) సూర్యునివంటివర్ణముగలది-ఇత్యాద్యుపనిషద్వాక్యములచేతసిద్ధించునదియునుమూర్తంబునగు రూపము శుభాశ్రయము (ధ్యానము చేయఁదగినది) అని చెప్పఁబడినది-అందు పరిశుద్ధమైన యాత్మస్వరూపము శుభాశ్రయమగుటకు తగకపోవుటను చెప్పుటకు ప్రత్యస్తమితభేదంయత్ అనెడి ఈశ్లోకముచెప్పఁబడుచున్నది- అట్లగుటనె, నతద్యోగయుజాశక్యం నృపచిన్తయితుంయతః। ద్వితీయం విష్ణుసంజ్ఞస్య యోగిధ్యేయం పరంపదమ్॥౧॥ సమస్తాశ్శక్తయశ్చైతా నృపయత్రప్రతిష్ఠితాః। తద్విశ్వరూపవైరూప్యం రూపమన్యద్ధరేర్మహత్॥ (ఓరాజా! అదియోగాభ్యాసముచేయువానిచేతపనేహేతువవలన చింతింపశక్యముకానిదో, ఆహేతువువలన యోగులచే ధ్యానముచేయఁదగిన విష్ణువుయొక్క రెండవపరమపదము॥౧॥ ఓరాజా! ఈశక్తులన్నియు దేనియందునిలిచియున్నవో అదివిశ్వరూపముకంటె విలక్షణమైనవిష్ణువుయొక్కమఱియొక్కగొప్పరూపము) అనియునుచెప్పుచున్నాఁడు- అట్లె బ్రహ్మ సనందనుఁడు మొదలగుజగత్తులోనివారు అవిద్యచేతనావరింపఁబడుటను శుభాశ్రయమగుటకుఅర్హులుకాకపోవుటను చెప్పి, బద్ధులైలఅవిద్యనటను యోగముచేత బయలుపడిన జ్ఞానముకలవారగుటను స్వస్వరూపమునుబొందినవారలకును(ముక్తులకును)స్వతస్సిద్ధముగు పరిశుద్ధిలేకపోవుటను శుభాశ్రయత్వము, మహాత్మయగుశౌనకునిచే నిషేధింపఁబడినది- (విష్ణుధ॥) ఆబ్రహ్మస్తమ్బపర్యన్తా జగదన్తర్వ్యవస్థితాః। ప్రాణినః కర్మజనితసంసారవశవర్తినః॥౧॥ యతస్తతోన తేధ్యానే ధ్యానినాముపకారకాః। అవిద్యాన్తర్గతాస్సర్వే తేహిసంసారగోచరాః॥౨॥ పశ్చాదుద్భూతబోధాశ్చ ధ్యానే నైవోపకారకాః। నైసర్గికోనవైబోధస్తేషామప్యన్యతో యతః॥౩॥ తస్మాత్తదమలం బ్రహ్మనిసర్గాదేవబోధవత్ (ఎందువలన బ్రహ్మమొదలుకొని గడ్డికాడవఱకును జగత్తులోనుండెడి ప్రాణులు కర్మమువలనఁగలిగిన సంసారము వశమునుండువారో, అందువలనవారు, ధ్యానముగలవారల ధ్యానమువిషయమున ఉపకరించువారుకారు-వారందఱును అవిద్యలోఁజేరినవారై సంసారగోచరులుకదా- కొంతకాలముపైని కలిగినజ్ఞానముకలవారును(ముక్తులును)ధ్యానము విషయమున నుపకరించువారుకా

రు- ఎందువల్లనంటేని వారికిని తెలివి స్వభావసిద్ధము కాదుగదా- మరియొకనివలన వచ్చినదిగదా- అందువలన ఆనిర్మలమైన బ్రహ్మమే స్వభావముబట్టి జ్ఞానముకలది-] ఇత్యాదికముచేత పరబ్రహ్మంబగు విష్ణువుయొక్క స్వాసాధారణమగురూపమె శుభాశ్రయమని చెప్పఁబడినది- కాఁబట్టి ఈశ్లోకమున భేదము లేదనుట కనఁబడదు

౮౬. (విష్ణు॥౧॥౨॥౬॥) జ్ఞానస్వరూపమత్యన్తనిర్మలం పరమార్థతః। తమేవార్థస్వరూపేణ భ్రాన్తిదర్శనతస్స్థితమ్॥ అను శ్లోకమున్నఁగూడ జ్ఞానముకంటె నితరమైన పదార్థమంతయును అసత్యమనుట ప్రతిపాదింపఁబడలేదు- జ్ఞానస్వరూపుఁడైన యాత్మ, దేవమనుష్యాదులుగాఁ దోఁచుట భ్రాంతియని, ఇంతమాత్రమే చెప్పఁబడుచున్నది- ముత్యపుచిప్పవెండిగాఁ దోఁచుట భ్రాంతియని చెప్పినమాత్రమున జగత్తులోనుండెడి వెండియంతయు అసత్యము కాదుగదా- జగత్తునకు బ్రహ్మమునకును సామానాధికరణ్యమున ఐక్యము తోఁచుచున్నదిగాన జ్ఞానస్వరూపమైన బ్రహ్మమునకు పదార్థముల యాకారము కలుగుట భ్రాంతియని చెప్పినచో పదార్థసమూహమంతయు అసత్యమనుట చెప్పఁబడినదగునే, అంటిరేని, అది తెన్నగాదు- ఈశాస్త్రమునందు పరబ్రహ్మంబగు విష్ణువు అజ్ఞానాదిసమస్తదోషముల సంపర్కము లేనివాఁడుగానును కల్యాణగుణములన్నియు స్వరూపముగాఁ గలవాఁడుగానును గొప్ప విభూతికలవాఁడుగానును తెలియఁబడుటచేత అతనికి భ్రాంతి జ్ఞానము సంభవింపదు- సామానాధికరణ్యముచే నైక్యమును చెప్పుట బాధకములను సహింపదనియును విరుద్ధము కాదనియును వెంటనే తెలియఁజేయఁబడఁగలదు కాఁబట్టి ఈశ్లోకముగూడ వస్తుస్వరూపమునకు బాధకముగాదు-

౮౭. అదియెట్లన్నను (తై॥భృగు॥౧॥) యతో వా ఇమాని భూతాని జాయన్తే। యేన జాతాని జీవన్తి। యత్ప్రయన్త్యభిసంవిశన్తి। తద్విజిజ్ఞాసస్వ। తద్బ్రహ్మ (దేనివలన ఈ భూతములు పుట్టుచున్నవో, పుట్టినవి దేనివలన జీవించుచున్నవో, దేనిని పొందిన వైలీనమగుచున్నవో, దానిని విచారింపుము. అది బ్రహ్మము) అని జగత్తుయొక్క జన్మము మొదలగు దానికి కారణమగునది బ్రహ్మమని నిశ్చయింపఁబడఁగా, (మహో

భారతము)ఇతిహాసపురాణాభ్యాం వేదంసముపబృంహయేత్ (వేదము నుఇతిహాసపురాణములచేత పోషింపవలయును- అనఁగా వేద మందుం కల-అర్థమునునిర్ణయింపవలయును- కొంచెము చదువుగలవానికి,వీఁడునన్ను చెడఁగొట్టునని,వేదము బెదరుచున్నది-)అనుశాస్త్రముచేత ఈఅర్థమునకు ఇతిహాసపురాణములచేత ఉపబృంహణము చేయవల సినదని తెలియఁబడుచున్నది- ఉపబృంహణమనఁగా వేదములన్నిటిని వానియర్థములను ఎఱింగినవారును, తమయోగమహిమచేత వేదము యొక్క తత్త్వార్థము ప్రత్యక్షీకరించినవారును,అగువారి వాక్యము లచేతతమకుఁ దెలిసినవేద వాక్యములయర్థమును స్ఫుటపఱుచుట- అ న్నిశాఖలలోనునుండెడివాక్యార్థము,స్వల్పభాగమును వినుటచేత తె లియశక్యముకానిదగుటను,ఆఋషివాక్యములను విడిచినిశ్చయింపశక్యము కానిదిగాన ఉపబృంహణముచేయవలసినదియే-

౮౮. అందుపులస్త్యుఁడును వసిష్ఠుఁడును వరములిచ్చుటచేఁ కలిగినపరదేవతా పారమార్థ్యజ్ఞానము అనఁగా ఈశ్వరతత్త్వజ్ఞా నముగల మహాత్ముఁ యగుపరాశరునివలన,తనకుఁ దెలిసినవేదార్థమునకు ఉపబృంహణమునుకోరుచున్నవాఁడై,మైత్రేయుఁడు,(విష్ణు॥౧అం॥౧ అ॥ ॥శ్లో॥)సోహమిచ్ఛామిధర్మజ్ఞ శ్రోతుంత్వత్తోయథాజగత్। బ భూవభూయశ్చయథామహాభాగభవిష్యతి॥౧॥యన్మయంచజగద్బ్రహ్మ న్ యతశ్చైతచ్చరాచరమ్। లీనమాసీద్యథాయత్రలయమేష్యతియత్ర చ॥౨॥ (ఓధర్మములనెఱింగినవాఁడా!నీవలనఆనేనువినఁగోరుచున్నాఁ డను- జగత్తుఎట్లు కలిగెనో వెండియునెట్లు కలుగఁగలదో॥౧॥ ఓబ్రహ్మ ఋషీ! జగత్తు ఎవ్వఁడు ఆత్మగాఁగలదియో- ఈజంగమస్థావరములు- ఎవ్వనివలనఁగలిగినవియో- ఎవ్వనియందు ఎట్లు లీనమయ్యెనో- ఎవ్వని యందులయమును పొందఁగలదో॥౨॥)ఇదిమొదలగుగ్రంథముచేతప్రశ్న మును చేసెను- దీనిలో బ్రహ్మము యొక్క స్వరూపవిశేషంబులును వి భూతిభేదప్రకారంబులును ఆరాధనస్వరూపంబును ఫలవిశేషంబును అడుగఁబడినవి- బ్రహ్మస్వరూపవిశేషప్రశ్నంబులలో యతశ్చైతచ్చ రాచరమ్(ఈజంగమస్థావరరూపమైన జగత్తుఎవ్వనివలనఁగలిగినదో)అ ని నిమిత్తోపాదాన కారణంబులనడుగుటచే యన్మయమ్ అనుదానిచే

త సృష్టిస్థితిలయములఁ బొందెడుజగత్తు ఎవ్వఁడు ఆత్మగాఁగలదిఅని అడుగఁబడినదైనది- దానికిఉత్తరము(విష్ణు॥౧అం॥౧అ॥ శ్లో॥) జగచ్ఛసః (జగత్తుఅతఁడె)అని- ఈతాదాత్మ్యముఅనఁగా ఐక్యము అంతర్యామిరూపముగా ఆత్మయైవ్యాపించుటచేతఁగలిగినదిగాని వ్యాపింపఁబడునదియు వ్యాపించువాఁడును ఒక్కవస్తువగుటచేఁగలిగినదిగాదు- యన్మయమ్ అనుప్రశ్నమునకుఉత్తరముగదా జగచ్ఛసః అను సామానాధికరణ్యము- యన్మయమ్అనునప్పుడు మయట్టు(మయఅనునది)వికారార్థకముగాదు-అట్లైనచో వేఱుగా ప్రశ్నముచేయుట వ్యర్థమగును- ప్రాణమయాది శబ్దములయందువలె స్వార్థికంబును(అర్థములేనిదియును)కాదు- అట్లైనచో జగచ్ఛసః అనునుత్తరముసరిపడదు- అప్పుడు విష్ణువేఅని ఉత్తరముండును- కాఁబట్టి ప్రాచుర్యార్థమందె (అదితఱుచుగాఁగలది అనునర్థమందె)(అష్టా॥౫॥౪॥౨౧॥) తత్ప్రకృతవచనేమయట్ అనుసూత్రముచేత మయట్ప్రత్యయము- సమస్తమైన జగత్తును ఆబ్రహ్మంబునకు శరీరమగుటచే ఆబ్రహ్మము ప్రచురముగాఁగలదిగదా కాఁబట్టి యన్మయమ్ అనుదానికి ప్రత్యుత్తరమైన జగచ్ఛసః అనెడిసామానాధికరణ్యము జగత్తునుబ్రహ్మంబును వరుసగాశరీరంబును ఆత్మయునగుటచేఁగలిగినదని నిశ్చయింపఁబడుచున్నది-అట్లుకాకనిర్విశేష వస్తువును తెలియఁజేయుదానిగా శాస్త్రమును ఒప్పినయెడను ఈప్రశ్నోత్తరములన్నియు సందర్భింపవు- వానివివరణంబగు శాస్త్రంబులతయుంగూడసరిపడదు- అట్లైనచోప్రపంచభ్రాంతికిఆధారంబెద్ది?అనియిట్లు ఒక్కప్రశ్నంబునకు నిర్విశేషజ్ఞానమాత్రంబేయని ఒక్కయుత్తరంబేఉండును- జగత్తునకును బ్రహ్మంబునకును సామానాధికరణ్యము ఒక్కవస్తువగుటనే తెలియఁజేయుచో సత్యసంకల్పత్వము మొదలగు కల్యాణగుణంబులకు(సుగుణంబులకు) ముఖ్యాధారమగుటయు హేయగుణంబులకు (దుర్గుణంబులకు)ప్రతికోటియగుటయు బాధింపఁబడును- బ్రహ్మము అశుభంబులన్నిటికిని ఆధారంబగును- ఈసామానాధికరణ్యము ఆత్మయును శరీరంబునగుటయందె ముఖ్యముగాఁబ్రవర్తించునని స్థాపింపఁబడఁగలదు-

౮౯. కాఁబట్టి (విష్ణు॥౧అం॥౧అ॥ శ్లో॥) విష్ణోస్సకాశాదుద్భూతం జగత్తత్రైవచస్థితమ్। స్థితిసంయమకర్తాసౌజగతోస్యజగచ్చసః॥ (జగత్తువిష్ణువువద్దనుండిపుట్టినది-అతనియందేయున్నది- ఈజగత్తునకు ఈతఁడేస్థితినియమనమునుచేయువాఁడు- జగత్తునుఅతఁడే) అనిసంగ్రహముగాఁజెప్పినయంశమును (విష్ణు॥౧అం॥౨అ॥ శ్లో॥) పరఃపరాణాం(గొప్పవానికి గొప్పవాఁడు) అనిమొదలువెట్టి విస్తరముగాఁజెప్పుటకు, పరబ్రహ్మంబును భగవంతుండును నగువిష్ణువును తనరూపముతోనున్నవాని (విష్ణు॥౧అం॥౨అ॥౧శ్లో॥) అవికారాయ (వికారములేనివానికి) అనుశ్లోకముచేత మొదటను నమస్కరించి, అతనినే హిరణ్యగర్భుఁడను (బ్రహ్మయును) తనయవతారంబును రుద్రుఁడను అనెడి త్రిమూర్తులును, ప్రధానంబును (ప్రకృతియును) క్షేత్రజ్ఞుల (జీవుల) సమష్టియును వ్యష్టియును అనునీరూపముననున్నవానినిగా నమస్కరింపుచున్నాఁడు- అంతు (విష్ణు॥౧అం॥౨అ॥ శ్లో॥) జ్ఞానస్వరూపమ్ అను నీశ్లోకము క్షేత్రజ్ఞవ్యష్టిరూపముగానున్న పరమాత్మయొక్క స్వరూపమును చెప్పుచున్నది- కాఁబట్టి ఇందునిర్విశేషవస్తువుతోఁచుట లేదు-

౯౦. నిర్విశేషజ్ఞానస్వరూపంబగు బ్రహ్మముఅధిష్ఠానము(ఆధారము)గాఁగలభ్రాంతిని తెలియఁజేయునదియె శాస్త్రమైనయెడను (విష్ణు॥౧అం॥౩అ॥౧శ్లో॥) నిర్గుణస్యాప్రమేయస్యశుద్ధస్యాప్యమలాత్మనః। కథంసర్గాదికర్తృత్వంబ్రహ్మణోభ్యుపగమ్యతే॥ (సత్త్వరజస్తమోగుణంబులులేనివాఁడును ప్రమాణములచేఁదెలియఁబడనివాఁడును పరిశుద్ధమైనవాఁడును నిర్మలమైనస్వరూపముగలవాఁడును అగుపరబ్రహ్మమునకు సృష్ట్యాదికర్తృత్వమెట్లు అంగీకరింపఁబడుచున్నది) అనుప్రశ్నంబును (విష్ణు॥౧అం॥౩అ॥౨శ్లో॥) శక్తయస్సర్వభావానామచింత్యజ్ఞానగోచరాః। యతోతోబ్రహ్మణస్తాస్తు సర్గాద్యాభావశక్తయః। భవన్తితపతాంశ్రేష్ఠ పావకస్యయథోష్ణతా॥ (ఓమునిశ్రేష్ఠుఁడా అన్నివస్తువులశక్తులుమతలఁపశక్యముగాని జ్ఞానమునకుగోచరములైనవిగాన బ్రహ్మమునకు ఆసృష్ట్యాదులును వస్తుశక్తులగుచున్నవి- అగ్నికి వేఁడికలిగినట్లు) అనుపరిహారంబును సంభవింపవు- అజ్ఞానచో.

నిగ్రహించుబ్రహ్మమునకు సృష్ట్యాదికర్తృత్వమెట్లు? బ్రహ్మమునకు సృష్టి పారమార్థికము కాదు, మతేమన్నను భ్రాంతిచేత కల్పింపఁబడినదె, అనిప్రశ్నోత్తరములుండవలయును- పుట్టుట మొదలుగు కార్యము, సత్త్వాదిగుణములతోఁగూడిన వారును, అపరిపూర్ణులును, కర్మాధ్యులున (కర్మములకులొంగియున్నవారును) అగువారియందె కానంబడుచున్నది గాన, సత్త్వాదిగుణములులేనివాఁడును పరిపూర్ణుఁడును కర్మవశ్యుఁడుకానివాఁడును కర్మములతోడ సంబంధమునుఁదగనివాఁడును అగువానికి సృష్టి మొదలగు వానికి కర్తృత్వము ఎట్లంగీకరింపఁబడుచున్నది? అనిప్రశ్నము- కనఁబడెడివానియన్నిటికంటె విలక్షణమగు బ్రహ్మమునకు వెనుకఁజెప్పఁబడిన స్వభావము కలిగియుండుఁగనె, జలాదులకంటె విలక్షణంబగు అగ్ని మొదలగుదానికి వేఁడి మొదలగు శక్తులుకలుగుటవలె, సర్వశక్తులుకలిగియుండుట విరోధింపదు, అనియుత్తరము-

౯౧. (విష్ణు॥౧॥౪॥౩౮॥) పరమార్థస్త్వమేవైకో నాన్యోస్తి జగతఃపతే అనునదిగూడ సమస్తంబును అసత్యమనుటను చెప్పదు- మరియేమన్నను, సమస్తంబును ఆతఁడు (ఈశ్వరుఁడు) ఆత్మగాఁగలదిగాన ఆతనినిఁడిబియున్నది పరమార్థమనుటను చెప్పుచున్నది- ఆయంశమునే (విష్ణు॥౧॥౪॥౩౯॥) తవైషమహిమాయేన వ్యాప్తమేతచ్చరాచరమ్ అనునది ఉపపాదించుచున్నది- ఏహేతువుచేత ఈజంగమస్థావరరూపమగు జగత్తంతయునీచేత వ్యాపింపఁబడినదో, ఇందువలన ఇదియంతయు నీవుఆత్మగాఁగలదియె- కాఁబట్టినీకంటె ఇతరమైనది ఒక్కటియులేదు- ఇందువలన అన్నిటికిని ఆత్మవగుటచేనీవొక్కఁడవె పరమార్థమైనవాఁడవు- కాఁగాఅన్నిటను వ్యాపించుటయనునదియేదిగలదో ఇదినీమహిమ, అనునీయంశము చెప్పఁబడెను- అట్లుగానిపోయినదినిభ్రాంతియని చెప్పవలసినది- జగతఃపతే (జగత్తునకు అధిపతియైనవాఁడా) త్వమ్(నీవు) ఈ మొదలగుపదములసులక్షణ (అముఖ్యార్థమును చెప్పుట) యుండకలుగును- లీలచేత భూమినెత్తిన భగవంతుఁడగు మహావరాహమును స్తుతించుటయనెడి ప్రకరణముతోవిరోధముకుగూడవచ్చును-

౯౨. (విష్ణు॥౨॥౧౪॥౩౧॥) తస్యాత్మపరదేహేషు సతోప్యేకమయం హి యత్। విజ్ఞానం పరమార్థో హి ద్వైతినోతథ్యదర్శినః అను శ్లోకమునఁ దంద ఱాత్మలును జ్ఞానమొక్కటియె స్వరూపముగాఁ గలుగుటచే సమానులగుచుండఁగా దేవమనుష్యాదిప్రకృతిపరిణామవిశేషరూపములగు శరీరసంబంధములచేఁ గలిగిన దేవాదిరూపముగాఁ దలంచుటయనెడి భేదజ్ఞానము అసత్యము అని చెప్పఁబడుచున్నది- శరీరములయందున్నదియు నాత్మలయందున్నదియు నగు భేదము నిషేధింపఁబడలేదు- దేవమనుష్యాదిరూపము లనేకములును విచిత్రములునగు శరీరములయందుండెడి యాత్మవస్తువంతయు సమానమే యని యర్థము- ఈయంశము (భగ ॥) శుని చైవ శ్వపాకే చ పణ్డితాస్సమదర్శినః (పండితులు కుక్కయందును కుక్కనువండు వానియందును ఆత్మను సమముగాఁ జూచువారు) (భగ॥ ॥) నిర్దోషం హి సమం బ్రహ్మ (ఆత్మస్వరూపము దోషము లులేనిదియు సమమైనదియును) ఇత్యాదులయందు భగవంతునిచేఁ జెప్పఁబడినది- తస్యాత్మపరదేహేషు సతోపి అని దేహముకంటె భిన్నమైన వస్తువునందె, తాను, తనకంటెనితరుఁడు, అనెడి విభాగము చెప్పఁబడినదిగదా-

౯౩. (విష్ణు॥౨॥౧౩॥౮౬॥) యద్యన్యోస్తి పరః కోపి మత్తః పార్థివసత్తమ। తదైషోహమయం చాన్యో వక్తుమేవమపీష్యతే అనుశ్లోకమునఁ గూడ నాత్మయొక్కటియే యగుటతోఁచుటలేదు- నాకంటెపరుఁడును అన్యుఁడునగు నొకఁడుండునేని అని ఒక్కయర్థమునందే పరశబ్దంబును అన్యశబ్దంబును ప్రయోగించుట సంభవింపదుగాన వానిలోఁ పరశబ్దము తనకంటె నితరుఁడగు నాత్మను జెప్పునది- అన్యశబ్దము ఆయాత్మ గూడ జ్ఞానమొకటియె ఆకారముగాఁ గలదగుటవలన మఱియొక్కయాకారముకలుగుటను నిషేధించుట కొఱకైనది- ఫలితార్థమేమన్నను, నాకంటె నితరుఁడగు నొకయాత్మ నాయాకారమగు జ్ఞానాకారముకంటె నితరమైనయాకారముకలవాఁడుగానుండునేని, అప్పుడు, నేను ఇట్టియాకారముగలవాఁడను, ఈతఁడు మఱియొక్క- విధమైన యాకారముగలవాఁడు అని చెప్ప శక్యమగును- ఇట్లు లేదుగదా- అందఱును జ్ఞానమొకటియె ఆకారముగాఁ గలవారగుటచేత సమానులేయగుట ఇం

దుకు హేతువు-

౯౪. (విష్ణు॥౨॥౧౪॥౩౨॥) వేణురన్ధ్రవిభేదేన భేదష్షడ్జాదిసంజ్ఞితః। అభేదవ్యాపినో వాయోస్తథాఽసౌ పరమాత్మనః॥ అనుచోట(గూడ ఆత్మలయాకారవైషమ్యము స్వరూపమున(గలిగినది కాదు, మఱియేమన్నను, దేవాదశరీరములలో(బ్రవేశించుటవలన(గలిగినది, అని చెప్ప(బడుచున్నది- ఆత్మైక్యము చెప్ప(బడుటలేమ- దృష్టాంతమున(గూడ అనేకరంధ్రములలోనుండెడి వానికి (వాయువులకు) స్వరూపైక్యము లేదు- మఱియేమన్నను, ఆకారసామ్యమె- వాయువులగుటచేనొక్క(-యాకారముగలవినుండెడి వానికి వేలు వేలురంధ్రములనుండి బయలువెడలుటచేత(గలిగినది గదా షడ్జము మొదలగు వేలు వేలు సంజ్ఞలు కలుగుట- ఇట్లే ఆత్మలకును దేవాదిసంజ్ఞాభేదము- తేజస్సు జలము పృథివీనిర్మ్యములయంశములైన పదార్థములకు ఆయాద్రవ్యమగుటనె ఐక్యము కాని స్వరూపమునవైక్యము లేదు- అట్లే వాయుసంబంధులగు నంశములకు(గూడ స్వరూపభేదము తప్పనిదె-

౫. (విష్ణుపు-౨అం॥౧౬అ॥౨౩-౨౪శ్లో॥) సోహంస చత్వంసర్వమేతదాత్మ స్వరూపంత్యజభేదమోహమ్। ఇతీరితస్తేనసరాట్వర్యస్తత్యాజభేదం పరమార్థదృష్టిః॥ అనుశ్లోకమున ఆత్మలంఱియొక్క-యు వెనుక(జెప్ప(బడినజ్ఞానస్వరూపమును తచ్ఛబ్దము చేత(సః అనుదానిచేత) నెత్తికొని దానిసామానాధికరణ్యమున అహంత్వం మొదలగు వానియర్థములకు జ్ఞానమెస్వరూపమని ఉపసంహరింపుచు దేవతలు మొదలగువారల యాకారభేదముపట్టి వచ్చినయాత్మలయందలి భేదపు మోహమును (అజ్ఞానమును) విడువుమని చెప్పుచున్నా(డు- అట్లు కానిచో, దేహముకంటె వేఱయినయుపదేశింపవలసిన దానిస్వరూపమున, నేను నీవు ఇదియంతయును ఆత్మస్వరూపమని భేదమును జెప్పుటసంభవింపదు-నేను నీవు మొదలగు శబ్దములకు ఉపలక్ష్యమగు, ఇదియంతయు నాత్మస్వరూపమనుదానితో, సామానాధికరణ్యముండుటవలన ఉపలక్షణమగుటయు కుదురదు- అత(డును ఉపదేశానుసారముగా(జేసెనని, తత్యాజభేదంపరమార్థదృష్టిః అనుదానిచే(జెప్ప(బడినది- ఈనిశ్చయమెట్లన్నను, ఉపదేశము, దేహమును

నాత్మను నేర్పటుచునదియగుటవలన. ఆది(విష్ణు॥౨॥౧౩౪॥) పిణ్డః పృథగ్యతః పుంసశ్శిరః పాణ్యాదిలక్షణః(ఏహేతువువలన శిరస్సు చేతులు మొదలగునవి గురుతుగాఁగల శరీరముపురుషునికంటె వేఱో) అని ఆరంభించుటవలనఁ దెలియఁబడుచున్నది-

౯౬. (విష్ణుపు॥౯॥౯॥౯౬॥) విభేదజనకేజ్ఞానే నాశమాత్యన్తికం గతే। ఆత్మనో బ్రహ్మణో భేదమసన్తం కఃకరిష్యతి, అనునదిగూడ ఆత్మలన్నియునొకటియని తెలియఁజేయునదిగాదు- జీవుఁడును పరమాత్మయునొకటియగుటను తెలియఁజేయునదియునుగాదు- ఆత్మలన్నియునొకటియగుట వెనుకఁ జెప్పఁబడినతీరునఁగరిపడనిదియె- జీవాత్మ పరమాత్మలస్వరూపైక్యముకూడ దేహమునకు నాత్మకునువలె సంభవింపనిదె- ఇందుశ్రుతికూడఁగలదు (ముండ॥౩॥౧॥౧॥) ద్వాసుపర్ణా సయుజా సఖాయా సమానంవృక్షం పరిషస్వజాతే। తయోరన్యః పిప్పలం స్వాద్వత్త్యనశ్నన్న న్యోఅభిచాకశీతి॥ (సమానమైన గుణములుకలవియునుకూడఁదిరుగునవియునగు రెండుపక్షులు ఒకటిచెట్టునుఆశ్రయించియున్నవి- వానిలోనొకటి మధురమైన పండునుతినుచున్నది; రెండవదియొకటితినకున్నదై ప్రకాశింపుచున్నది- పక్షులనఁగాజీవపరమాత్మయును- చెట్టనఁగా శరీరము-పండనఁగాకర్మఫలము-) (వల్లి॥౩॥౧॥) ఋతంపిబన్తౌసుకృతస్యలోకెగుహాం ప్రవిష్టౌపరమేపరార్ధే। ఛాయాతపౌబ్రహ్మవిదోవదన్తి పఞ్చాగ్నయోయేచత్రిణాచికేతాః॥ (ఐదుఅగ్నులుకలవారును, త్రిణాచికేతులును ఎవ్వరో,అట్టిబ్రహ్మజ్ఞులు, నీడవెలుగువంటివారైన జీవాత్మపరమాత్మలను, మంచికర్మముయొక్క లోకమున పుణ్యకర్మమును అనుభవింపుచున్నవారలను గానును, హృదయరంధ్రమును ప్రవేశించియున్నవారలనుగానును, దానిలోఁబ్రశస్తమైనపరమాకాశముననున్నవారలనుగానును,చెప్పుచున్నారు- పరమాత్మ,పుణ్యము ననుభవింపకపోయినను జీవులచేననుభవింపఁజేయుటవలన నిట్లుచెప్పఁబడెను-) (తైత్తి॥ఆర్ణి॥) అన్తఃప్రవిష్టశ్శాస్తా జనానాం సర్వాత్మా। (లోపలఁబ్రవేశించినవాఁడె జనులనుశాసించువాఁడు- అన్నిటికినాత్మయైనవాఁడు-) ఇట్టిశ్రుతులుగలవు- ఈశాస్త్రమునఁగూడ, (విష్ణుపు॥౬॥౭॥౭౩॥) సకల్పభూతప్రకృతింవికారా

10227